

המקובל האלקי רבי שמשון מאוסטרופאלי הי"ד שרו של מצרים "סורב" שמו - אותיות "סר בו" ונרמז בראשי תיבות: ס'וס ו'רוכבו ר'מה ב'ים

בדרך זו הוא מפרש מאמרו של שמואל הנביא לישראל (שמואל א יב כב): "כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול", כלומר אפילו אם ח"ו חטאו לא יטוש ה' את עמו לכלותם: "כי הואיל ה' לעשות אתכם לו לעם", שהרי כלל ישראל הם בני מלכותו של הקב"ה, אם כן מאחר שהקב"ה חי וקים תמיד, בהכרח שגם ישראל בני מלכותו יתקיימו תמיד.

"אל חי וקים תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד"

יומתק לפרש בזה בפרשת התוכחה (ויקרא כו מד): "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר ברית אתם כי אני ה' אלקיהם". הכוונה כי למרות שיחטאו ישראל, לא מאסתים ולא געלתים לכלותם, ומפרש הטעם: "כי אני ה' אלקיהם", אם כן כמו שהוא יתברך נצחי כן כלל ישראל נצחיים. וזהו גם כן ביאור הנוסח בתפלת ערבית (ברכה ראשונה): "אל חי וקים תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד". פירושו מאחר שהקב"ה הוא חי וקים תמיד, הרי זו הוכחה שימלוך עלינו לעולם ועד.

נחזור לדברי ה"ערוגת הבשם" שמפרש לפי זה כמין חומר מה שפתחו ישראל בשירת הים: "אשירה לה' כי גאה סוס ורוכבו רמה בים", כי לכאורה יש מקום לבעל דין לטעון שאין ראוי לומר שירה על גאולת מצרים, שהרי יש חשש שיחטאו ישראל אחר כך ויגרשם הקב"ה מלהיות לו לעם.

אמנם כשראו ישראל שהפיל הקב"ה תחילה שר של מצרים למעלה, ואחר כך הטביע את המצרים למטה בים, הרי מוכח מזה שאין הקב"ה מפיל אומה למטה, עד שמפיל תחילה השר שלה למעלה, השכילו להבין מזה שאפילו אם יחטאו ח"ו לא יטוש ה' את עמו, שהרי הקב"ה הוא כביכול מלכם ושרם שקיים לנצח נצחים.

על כן פתחו ואמרו: "אשירה לה' כי גאה גאה", שהוא מתגאה על כל גאים, בהיותו אלקי עולם שברא את כל השרי מעלה שכולם

רעיון נכבד של "ערוגת הבשם"

פתח דברינו יאיר במה שמצינו על כך רעיון נכבד ב"ערוגת הבשם", על פי הידוע כי שבעים אומות העולם נמצאים תחת שבעים שרי מעלה, אבל כלל ישראל אינם נמצאים תחת שום שר, כי אם תחת מלכותו של הקב"ה בכבודו ובעצמו, כמו שכתב הרמב"ן פרשת אחרי (ויקרא יח כה):

"כי השם הנכבד ברא הכל ושם כוח התחתונים בעליונים, ונתן על כל עם ועם בארצותם לגוייהם כוכב ומזל ידוע כאשר נודע באצטגנינות. וזהו שנאמר (דברים ד יט) אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים, כי חלק לכולם מזלות בשמים, וגבוהים עליהם מלאכי עליון נתנם להיות שרים עליהם..."

והנה השם הנכבד הוא אלקי האלקים ואדוני האדונים לכל העולם, אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב היא נחלת ה' מיוחדת לשמו, לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר ומושל בהנחילו אותה לעמו המיוחד שמו זרע אוהביו. וזהו שאמר (שמות יט ה) והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, וכתוב (ירמיה יא ד) והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלקים... והוא יפקוד בסוף על צבא המרום במרום, להסיר ממשלת העליונים ולהרוס מערכת המשרתים, ואחרי כן יפקוד על מלכי האדמה באדמה".

על פי האמור מבואר בספרים הקדושים [ראה "בני יששכר" אדר מאמר ב דרוש ד] הוכחה לקיום הנצחי של כלל ישראל, כי מאחר שקבע הקב"ה כלל גדול בבריאה, שאי אפשר להפיל שום אומה למטה, אם לא יפול מקודם השר שלה למעלה, נמצא כי האומה הישראלית אשר אין להם שום שר ומלאך, אלא הקב"ה בעצמו הוא חלקם ונחלתם ככתוב (דברים לב ט): "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", נמצא כי כמו שהקב"ה מלכם של ישראל חי וקים לנצח נצחים, כן ישראל עם קדושו יתקיימו לנצח נצחים.

לקראת שבת שירה הבאה עלינו לטובה, דבר בעתו מה טוב להתבונן בפרשתנו פרשת בשלח בשירת הים (שמות טו א): "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר, אשירה לה' כי גאה סוס ורוכבו רמה בים". ומפרש בתרגום אונקלוס: "נשבח ונודה קדם ה' ארי אתגאי על גותניא, וגאותא דיליה היא סוסיא ורכבה רמא בימא". פירושו: נשבח ונודה לפני ה' שהוא מתגאה על כל גאים, וגאותו שלו היא סוס ורוכבו רמה בים.

ובהשקפה ראשונה פירוש זה תמוה מאד, כי איך יעלה על הדעת לומר שגדולתו של הקב"ה שהוא מתגאה כל גאים, מתבטאת במעשה זה של: "סוס ורוכבו רמה בים", שהרי ברור לכל מאמין כי מעשה זה הוא מילתא זוטרתא, לעומת עצם הנס של קריעת ים סוף ושאר הנסים שעשה הקב"ה במצרים. וכפי הנראה התכוונו חכמינו ז"ל ליישב ענין זה במה שביארו במדרש (שמו"ר כא ה) שהכוונה בזה על שרו של מצרים:

"ומה והנה מצרים נוסע אחריהן, שרן של מצרים היה שמו מצרים, שאין הקב"ה מפיל אומה עד שהוא מפיל שרן תחלה... אף שרו של פרעה מצרים שמו, והיה פורח לרדוף אחריהם, כיון שהשקיע הקב"ה את המצרים בים, לא שקע תחילה אלא שרן, שנאמר (שמות יד כז) וינער ה' את מצרים בתוך הים, זה שרן של מצרים, ואחר כך ונער פרעה וחילו, וכן סוסייהם ורוכביהם רמה בים אינו אומר, אלא סוס ורוכבו זה השר שלהן".

אולם גם לפי ביאור זה של המדרש עדיין צריך ביאור לבאר ביתר שאת דברי התרגום אונקלוס: "וגאותא דיליה היא סוסיא ורכבה רמא בימא", איך מתגלית גדולתו של הקב"ה שהוא מתגאה על כל גאים על ידי שהכניע שרו של מצרים, שהרי ברור שהקב"ה מסוגל להכניע כל שרי מעלה שאין להם שום חיות כי אם מהקב"ה.

הקדוש רבי שמשון מאוסטרופאלי: "וירא ה' כי סר לראות", משה חשב שבמכירת יוסף פגמו ב" שמות הוי"ה בגימטריא ס"ר

השיב לו הקב"ה: "אל תקרב הלום", שלא פגמו בשם הוי"ה כי אם בשם אהי"ה, וי' פעמים אהי"ה בגימטריא רד"ו

שר של מצרים סור"ב - ס"ר בו, קטרג על ישראל שהם צריכים להיות עוד נ' שנה במצרים להשלים ר"ס שנה

אריז"ל: פרעה לא האמין בשם הוי"ה, לכן אמר: "מי ה' אשר אשמע בקולו", אבל האמין בשם אלקים

יוכלו קרוצי חומר לפגום בו, ומפרש הטעם: "לכש ה' עוז התאזר", שהתלכש השם הוי"ה בעוז שלא יפגמו בו, "אף תיכון תבל כל תמוטי", כדי שלא יחרב העולם אם הפגם היה מגיע ח"ו בשם הוי"ה. הנה כי כן הרווחנו להבין הטעם שלא פגמו השבטים ב' פעמים שם הוי"ה, כי אין הפגם מגיע בשם העצם שהוא גדול ונורא. אולם בשם אהי"ה שנקרא ככתבו פגמו, ולכן היו צריכים להיות בגלות מצרים י' פעמים אהי"ה בגימטריא רד"ו.

בשירת הים נזכרו עשרה שמות הוי"ה

הנה מה טוב ומה נעים להבין בזה דברי רבי שמשון, כי שר של מצרים נקרא סור"ב, משום שסירב להוציא את ישראל ממצרים, והוסיף עוד כי סור"ב הוא אותיות ב"ו ר"ס על שפגם ב' פעמים הוי"ה בגימטריא ס"ר. ולפי האמור יש לומר כי שני הטעמים עולים בקנה אחד כפתור ופרח, כי שר של מצרים סירב להוציא את ישראל ממצרים בטענה, שעל ידי מכירת יוסף פגמו ב' פעמים הוי"ה בגימטריא ס"ר, ואם כן הם צריכים להיות במצרים עוד נ' שנה.

וחשב ברוב ערמוניותו לכלות בכך את ישראל, שלא יוכלו עוד לצאת ממצרים לעולם, שהרי מטעם זה לא יכלו עוד להתמהמה במצרים, כדי שלא ישקעו בני שערי טומאה, אשר אז לא היו יכולים לצאת משם לעולם, וזה נרמז בשמו סור"ב - שסירב להוציא את ישראל ממצרים, והטעם שסירב הוא "בו ס"ר" - שהיתה לו טענה שפגמו ישראל ב' פעמים הוי"ה בגימטריא ס"ר.

ולפי זה יתבאר היטב מה שכתב רבי שמשון: "ולכן נקרא סור"ב אותיות ב"ו ר"ס, שפגם בהם בסוד וירא ה' כי ס"ר לראות". הכוונה בזה שהרי גם משה רבינו חשב מתחלה שהם צריכים להיות

להיות במצרים ס"ר שנה. על כך אמר לו הקב"ה: "אל תקרב הלום" - לחשוב שפגמו בשם הוי"ה, כי לא פגמו רק בשם אהי"ה, ואם כן החשבון הוא י' פעמים אהי"ה בגימטריא רד"ו, וכבר הגיע הזמן להוציאם ממצרים עכדה"ק.

הפגם אינו מגיע בשם הוי"ה שהוא שם העצם

ונראה לבאר הטעם שהשבטים לא פגמו על ידי מכירת יוסף בשם הוי"ה, על פי מה שכתב בספר הקדוש "ברית כהונת עולם" (מאמר אילו של יצחק פרק ל) לפרש הכתוב (ישעיה סג ט): "בכל צרתם לו צר". ונמסרה במסורה כתיב וקרי, הכתיב הוא לא באל"ף: "בכל צרתם לא צר", והקרי הוא לו בוא"ו: "בכל צרתם לו צר".

וביאר בדברי קדשו, כי הפגם של החטא אינו יכול לפגום בשם הוי"ה, שהוא שם העצם הנכתב בתורה באותיותיו אבל אינו נקרא כי אסור להגות את השם, ומחמת אורו הגדול והנשגב אין הפגם מגיע אליו כלל, אבל בשם אדנ"י הנקרא באותיותיו אפשר לפגום ח"ו על ידי החטאים, כי הפירוש של שם אדנ"י הוא שהוא יתברך אדון על עבדיו הנאמנים, כי אין מלך בלא עם ואין אדון בלא עבדים הנאמנים לו, ואם אינם נאמנים לו ואינם ממלאים את רצונו, כי אז יש פגם באדנות של האדון ברוך הוא שהוא שם אדנ"י.

וזהו ביאור הכתיב והקרי של "בכל צרתם לו צר", כי הכתיב של הפסוק שהוא כנגד שם הוי"ה הנכתב ואינו נקרא הוא "בכל צרתם לא צר", ללמדנו שאין הפגם מגיע לשם הוי"ה שהוא שם הנכתב, אבל הקרי שהוא כנגד שם אדנ"י הנקרא הוא "בכל צרתם לו צר", ללמדנו שעל ידי החטאים הפגם מגיע ח"ו בשם אדנ"י.

וזהו פירוש הפסוק (תהלים צג א): "ה' מלך גאות לבש", השם הוי"ה מתלבש בגאות שלא

נמצאים תחת שליטתו המוחלטת, וראיה לדבר שהרי "סוס ורוכבו רמה בים", כפירוש המדרש שהפיל תחילה את השר של מצרים, שהוא שולט ורוכב על המצרים למטה כרוכב על סוסו, אם כן מזה יש ללמוד שכלל ישראל בני מלכותו של הקב"ה יתקיימו לנצח נצחים, לכן ראוי לומר לפניו שירה על נצחיות ישראל. אלו תוכן דבריו המתוקים.

סור"ב אותיות ב"ו ר"ס

חשבתי דרכי לבאר הפסוק: "אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים", על פי מה שכתב בספר "קרניים" (מאמר יג) כי שר של מצרים נקרא: "סורב". וכתב על זה המקובל האלקי רבי שמשון מאוסטרופאלי הי"ד בפירושו "דן ידין" (אות יז) שנקרא "סורב" מלשון מסרב, משום שסירב להוציא את ישראל ממצרים. והוסיף על זה בלשון קדשו:

"ונראה לי סוד גדול סוס ורוכבו רמה בים ראשי תיבות סור"ב, שבתחילה הפיל [הקב"ה] שר של מצרים, ועל זה הפסוק דרשו חז"ל (שמו"ר כג טו) סוס ורוכבו, למה בלשון יחיד, אלא שהפיל הקב"ה בתחילה שר של מצרים, והטיבו את אשר דברו חכמינו ז"ל". ושוב כתב טעם נוסף למה שר של מצרים נקרא סורב: "שפגם בחכמה עליונה בסוד עשר הוי"ות שמספרם ר"ס, ולכן נקרא סור"ב אותיות ב"ו ר"ס שפגם בהם, בסוד וירא ה' כי ס"ר לראות... ויש בזה רזין דרזין".

והנה הגם שדבריו מכוונים כלפי מעלה בסודות התורה שאין לנו השגות בהם, עם כל זאת יתכן לבאר דבריו הקדושים על פי הקדמה נפלאה מדברי הקדוש רבי שמשון אוסטרופאלי עצמו, כפי שהביא בספר "מרגניתא דרב" (פרשת ויחי) בשמו לפרש רמז הפסוק (שמות ג ד): "וירא ה' כי סר לראות".

ותוכן דבריו הקדושים כי בני ישראל היו בגלות מצרים רד"ו שנה, כדי לכפר על החטא של מכירת יוסף שהשתתפו בו ט' שבטים [חוץ מראובן בנימין ויוסף], וצירפו את השכינה למספר עשרה כדי להטיל חרם שלא לגלות המכירה ליעקב, ועל ידי זה פגמו בעשרה פעמים שם אהי"ה שעולה בגימטריא רד"ו, ולכן סבלו בגלות מצרים רד"ו שנה לכפר על חטא מכירת יוסף.

אולם משה רבינו חשב שפגמו בעשרה פעמים הוי"ה בגימטריא ר"ס, ואם כן הם צריכים להיות במצרים עוד חמשים שנה כדי להשלים מספר ר"ס. וזהו פירוש הכתוב: "וירא ה' כי סר לראות" - ס"ר דייקא, שחשב משה שצריכים

כל התורה, כמבואר בזוהר הקדוש (פרשת יתרו צג:): "הני עשר אמין דאורייתא אינון כללא דכל פקודי אורייתא, כללא דעילא ותתא, כללא דכל עשר אמין דבראשית". פירוש: אלו עשרת הדברות שבתורה הם כללות כל מצוות התורה, כללות עליונים ותחתונים, כללות כל עשרה מאמרות של בראשית.

מעתה נבין דברי החידושי הרי"ם: "כי מה שהיה צורך לעשר מכות, [הוא כדי] להסיר הקליפה וההסתר מעשרה מאמרות לעשותן עשרת הדברות". פירוש כי חיות העולם היא על ידי עשרת הדברות שהם השורש הפנימי של עשרה מאמרות שנברא בהם העולם, אלא שקודם מתן תורה החשיכו עשרה כוחות הטומאה עיניהם של ישראל, עד שלא היו מסוגלים להשיג האור של עשרת הדברות.

לכן הביא הקב"ה על המצרים עשר מכות, כדי להכניע ולשבור עשרה כוחות הטומאה, ועל ידי כל מכה הוסר כוח אחד של הקליפה המסתיר מישראל האור מדיבור אחד של עשרת הדברות, ואחרי כל העשר מכות נשברו כל עשרה כוחות הטומאה ועל ידי זה זכו ישראל שמסר להם הקב"ה עשרת הדברות בפועל במתן תורה.

המתקת הטב"ע משם

אלהי"ם על ידי השם הוי"ה ב"ה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שגילה רבינו האריז"ל (שער הכוונות פסח דרוש א), כי פרעה כפר בשם הוי"ה אך הודה בשם אלקי"ם, ומביא ראיה לכך ממה שכתוב (שמות ה ב): "ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל, לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח". ומבואר בזוהר הקדוש (פרשת בשלח נב:): כי כששמע פרעה שמשה ואהרן הזכירו שם הוי"ה באמרם: "כה אמר ה'", זה גרם לו להקשיח את לבו כי לא האמין בשם זה.

אולם בשם אלקים האמין, שהרי הוא עצמו הזכיר שם זה כמו שכתוב (בראשית מא לח): "ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו, ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך". וצריך ביאור מה שהאמין בשם אלקים ולא בשם הוי"ה.

ויש לומר הביאור בזה על פי מה שכתב ב"זרע קודש" (פרשת חקת על הפסוק באר חפרוה שרים) יסוד גדול בענין המתקת הדינים, וזה לשון קדשו:

זרע קודש: הטב"ע בגימטריא אלהי"ם שהוא דין, לכן כשעוסק בעניני הטבע צריך לייחדו עם השם הוי"ה רחמים

בעשרה מאמרות נזכרו עשרה פעמים מאמר "אלקים", וצריך להמתיקם על ידי התייחדותם עם י' שמות הוי"ה

חידושי הרי"ם: על ידי עשר מכות נכנעה התנגדות המצרים לאמונה בעשרה מאמרות ונעשה מהם עשרת הדברות

בשירת הים נזכרו עשרה שמות הוי"ה המנהיגים וממתיקים את עשרה שמות אלקים בעשרה מאמרות

עשר מכות לתקן

הפגם בעשרה מאמרות

כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים, רחש לבי ביאור חדש בפירוש הפסוק: "אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים", על פי דברי הקדוש רבי שמשון הנ"ל כי כאן רמוז שרו של מצרים: ס'ס ו'רוכבו ר'מה ב'ים ראשי תיבות סור"ב. זאת ועוד, נבאר ביאור חדש במה שכתב רבי שמשון הטעם שנקרא סורב: "שפגם בחכמה עליונה בסוד עשר הוי"ות שמספרם ר"ס, ולכן נקרא סור"ב אותיות ב"ו ר"ס שפגם בהם, בסוד וירא ה' כי ס"ר לראות".

נקדים כמה הקדמות מדברי רבותינו הקדושים מאורי עולם זי"ע, וזה יצא ראשון מה שהביא ה"שפת אמת" (ריש פרשת בא שנת תרל"א) בשם זקיני הגה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע, הטעם שהביא הקב"ה על המצרים דוקא עשר מכות: "אדוני אבי זקני מורי ורבי זצלה"ה הגיד, כי מה שהיה צורך לעשר מכות, [הוא כדי] להסיר הקליפה והסתר מעשרה מאמרות לעשותן עשרת הדברות".

ביאור דבריו הקדושים על פי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת בראשית כד:): שהקב"ה ברא את העולם על ידי התורה: "דקוב"ה ברא עלמא וברייה באורייתא". וכן מבואר במדרש (ב"ר א א): "התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה... היה הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם". וצריך ביאור איך מתקשר ענין זה שהקב"ה ברא את העולם על ידי התורה, עם מה ששינינו במשנה (אבות פ"ה מ"א): "בעשרה מאמרות נברא העולם".

אולם באמת שני הדברים עולים בקנה אחד, כי השורש של עשרה מאמרות שנברא בהם העולם הוא עשרת הדברות שהם כללות

ס"ר שנה, לכן תפס שר של מצרים בטענה זו שלא להוציא את ישראל ממצרים, וזה נקרא שפגם ב'י פעמים הוי"ה בגימטריא ר"ס, שהרי גם הוא ידע שלא נפגמו כלל, אלא שברוב רשעותו בא בטענה כאילו ישראל פגמו בהם.

מעתה יאיר לנו להבין מה שאמרו ישראל בשירת הים: "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'" – "להוי"ה" דייקא שלא נפגם בחטא מכירת יוסף, "ויאמרו לאמר, אשירה לה' כי גאה גאה", פירוש אשירה לשם הוי"ה שהוא גאה על כל גאים, שלא יוכלו לפגום בו על ידי העוונות בבחינת: "ה' מלך גאות לבש".

ועל ידי זה "ס'ס ו'רוכבו ר'מה ב'ים" ראשי תיבות סור"ב, שהכניע הקב"ה את השר של מצרים שנקרא סור"ב על שם ב"ו ס"ר, שבא בטענה שישיראל צריכים להיות במצרים ס"ר שנה, על שפגמו ב'י פעמים שם הוי"ה בגימטריא ס"ר, אולם מאחר שאין הפגם מגיע לשם הוי"ה נתבטלה טענתו.

וזהו ביאור דברי התרגום אונקלוס: "נשבח ונודה קדם ה' ארי אתגאי על גותניא, וגאותא דיליה היא סוסיא ורכבה רמא בימא". כלומר שמצד השם הוי"ה מתגאה הקב"ה על כל גאים שאי אפשר לפגום בשם זה בבחינת: "ה' מלך גאות לבש", ומהו גאותו ס'ס ו'רוכבו ר'מה ב'ים, שביטל טענת שרו של מצרים סור"ב - ס"ר בו.

ועתה בא וראה דבר פלא, כי מטעם זה מצינו בשירת הים מתחילת השירה: "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר", עד סיום שירת ישראל: "ה' ימלוך לעולם ועד", נזכרו בהם בדיוק י' פעמים שם הוי"ה, לרמז שאמרו שירה על י' שמות הוי"ה שלא נפגמו במכירת יוסף, ובזכות זה זכו לצאת מצרים אחרי רד"ו שנה.

לחברם עם עשרה שמות הוי"ה שלמעלה מן הטבע, ולכן התרו משה ואהרן את פרעה במכות באמרם: **"כה אמר ה' "**, להחזיר בכך את האמונה בכוח השם הוי"ה לכל אחד מעשרה המאמרות.

מענה ירווח לנו להבין דברי הקדוש רבי שמשון כי השר של מצרים נקרא סור"ב: **"שפגם בחכמה עליונה בסוד עשר הוי"ת שמספרם ר"ס, ולכן נקרא סור"ב אותיות ב"ו ר"ס שפגם בהם"**. כוונתו שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (תהלים קד כד): **"מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית"**, הרי מבואר כי גם עשרה מאמרות משם אלקים נוצרו בחכמת הוי"ה.

ומאחר שפרעה מלך מצרים ראש קליפת מצרים כפר בשם הוי"ה, הרי זו הוכחה שנמשך אחרי שרו למעלה. וזהו הענין שפגם בחכמה עליונה שבה ברא הקב"ה את העולם בבחינת: **"כולם בחכמה עשית"**, ופגם **"בסוד עשר הוי"ת שמספרם ר"ס"**, שבהם מנהיג הקב"ה את העולם שנברא בעשרה מאמרות, **"ולכן נקרא סור"ב אותיות ב"ו ר"ס שפגם בהם"**, כי לא האמין בשם הוי"ה שלמעלה מן הטבע המשגיח על הנהגת הטבע, אלא האמין בעשרה שמות אלקים של עשרה המאמרות.

הנה כי כן זהו שאמרו ישראל בשירת הים: **"אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה" - "להוי"ה דייקא שהוא מנהיג את עולם הטבע, ויאמרו לאמר, אשירה לה' כי גאה גאה"**, שהוא גאה על כל גאים של הטבע, כי הוא למעלה מן הטבע ומשנה את הטבע כרצונו, ומפרש התרגום מהי גאוותו: **"ס'ס ו'רוכבו ר'מה בים ראשי תיבות סור"ב, שהכניע הקב"ה את השר של מצרים שנקרא סור"ב על שם ב"ו ס"ר, שפגם ב" פעמים הוי"ה הממתיקים את י' פעמים אלקים של עשרה המאמרות"**.

על פי האמור הרווחנו להבין גם כן טעם לשבח, במה שמצינו י' פעמים שם הוי"ה בשירת הים מתחילת השירה: **"אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר"**, עד סיום שירת ישראל: **"ה' ימלוך לעולם ועד"**, כדי לרמז בכך שעל ידי עשרת המכות נכנעו התנגדות המצרים לעשרה המאמרות, ועל ידי זה נתגלו י' שמות הוי"ה הממתיקים את הדין של עשרה המאמרות.

הוא מעורר על עצמו דין משם אלקים. לכן העצה על כך היא, כי בשעה שעוסק בפעולות הטבע, יתעורר במחשבתו להאמין אמונה שלימה בשם הוי"ה שלמעלה מן הטבע המשגיח על הטבע, ועל ידי זה יתמתקו דיני אלקים על ידי שם הוי"ה מדת הרחמים.

להמתיק י' שמות אלקים של עשרה מאמרות ב" היות

ויש ללמוד מזה ענין נשגב, כי מאחר שבעשרה מאמרות ברא הקב"ה את העולם, ובכל אחד מהם נזכר שם אלקים: **"בראשית ברא אלקים"**, **"ויאמר אלקים יהי אור"**, **"ויאמר אלקים יהי רקיע"**, **"ויאמר אלקים יקו המים"**, וכך בכל עשרה מאמרות שבהם ברא הקב"ה את עולם הטבע בשם אלהי"ם, על כן מוטלת עלינו החובה להמתיק עשרה שמות אלקי"ם של עשרה מאמרות על ידי עשרה שמות הוי"ה שלמעלה מן הטבע.

מענה יתבאר דברי האריז"ל כי פרעה האמין רק בשם אלקים, כי אמנם האמין שהקב"ה ברא את עולם הטבע משם אלקים, אך טעה לחשוב שמסר את הנהגת הטבע לכוכבים ולמזלות ואינו מתערב כלל בהנהגת העולם, כמו שכתב הרמב"ן **"פרשת בא (שמות יג) שמטעם זה עבדו המצרים לטלה ראש המזלות, כי חשבו שהנהגת העולם היא על ידי המזלות. לכן כאשר באו משה ואהרן ודיברו בשם הוי"ה: "כה אמר ה' "**, פער **"פרע"ה - פ"ה ר"ע את פיו בחוצפה גדולה: "מי ה' אשר אשמע בקולו"**.

ואל תתפלא על אמרינו כי פרעה האמין שהקב"ה ברא את העולם, אלא שטעה לחשוב שהקב"ה מסר את הנהגת העולם לכוכבים ומזלות, שהרי כך שנינו בגמרא (מנחות קי). על הפסוק **(מלאכי א יא): "ממזרח שמש ועד מבואו גדול שמו בגוים, דקרו ליה אלהא דאלהא"**, ופירש ה"פנים יפות" פרשת יתרו (שמות כ יב) הכוונה בזה:

"והיינו מאמינים במעשה בראשית, אפילו עובדי חמה ולבנה וצבא השמים מודים שהכל נברא על ידי השי"ת. אלא שאמרו חכמינו ז"ל (ע"ז נה.) בפסוק (דברים ד יט) אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים להטעותם, והטעות הוא שסוברים שאין כבודו יתברך להשגיח על העולם השפל, ומתנהג על ידי צבא השמים".

הנה כי כן נשכיל להבין בזה הטעם שהביא עליו הקב"ה עשר מכות, כדי להכניע בכך את התנגדות המצרים לעשרה מאמרות, שלא

"פעולת המתקת הדינים הוא על ידי שלא יאמין בדרך הטבע כלל, כי אלהי"ם גימטריא הטב"ע, וצריך להאמין בלמעלה מהטבע בחינת ה' ניסי, להאמין בהשגחתו הנפלאה שלא על פי הטבע... אבל כשח"ו אינו מאמין כך ונופל בדרך הטבע אל השכל, אדם שמשיג רק הטבע אז ח"ו דינים מתגברים עליו משם אלהי"ם שגימטריא הטב"ע".

ביאור דבריו הקדושים על פי המבואר בספרים הקדושים ומקור הדבר ב"פרדס רמונים" להרמ"ק (שער יז פרק ד), כי הנהגת הטבע שרשה משם אלקים לכן הטב"ע בגימטריא אלהי"ם, ואילו הנהגה שלמעלה מן הטבע שרשה משם הוי"ה המהוה כל היות.

הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין

על פי האמור מבאר בעל "עקידת יצחק" (פרשת בראשית סוף שער ג) כמין חומר מה שפירש רש"י על הפסוק (בראשית א א): **"בראשית ברא אלקים, ולא אמר ברא ה', שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, והיינו דכתיב (בראשית ב ד) ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים"**.

הביאור בזה כי הנהגת הטב"ע ששורשה משם אלהי"ם היא מדת הדין, כי הטבע עצמו אינו מרחם אלא האש שורף והמים מטביעים, אך ההנהגה שלמעלה מן הטבע ששורשה משם הוי"ה היא מדת הרחמים, כי בהנהגה זו משנה הקב"ה את הטבע לצרכי ישראל. אולם היות שהקב"ה ברא את העולם בהנהגת הטבע משם אלקי"ם, לכן צריך לחבר ולייחד עמה את השם הוי"ה שיאיר בתוך הטבע לסבב ולגלגל את כל עניני הטבע לפי צרכי ישראל.

וזהו ביאור המאמר: **"בראשית ברא אלקים, שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין"**, היינו בהנהגת הטב"ע משם אלהי"ם מדת הדין: **"וראה שאין העולם מתקיים"**, בתוקף הדין: **"והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין"**, שהנהגת הטב"ע משם אלהי"ם תקבל המתקה על ידי שם הוי"ה מדת הרחמים למעלה מן הטבע.

לפי זה מבואר דברי הרה"ק מראפשיץ זי"ע, כי הן אמת שצריך לעשות השתדלות בדרך הטבע כדי להתקיים ולהתפרנס, אולם מאחר שהנהגת הטבע שורשה משם אלקים שהוא דין, נמצא כי בשעה שאדם עוסק רק בפעולות הטבע, הרי